

СТРАТЕГИЈА ЗА РОМИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НАЦИОНАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ЗДРАВСТВО

2015 – 2020

Декември 2015

1. Здравство

Стратешка цел : Продолжување на животниот век кај Ромите до 2020 година, согласно Националниот акционен план за здравство 2015-2020 година.

Исходи:

1. Подобрен пристап за Ромите до интегрирани, квалитетни, превентивни и куративни здравствени услуги
2. Намалени ризици и превенирани болести поврзани со стапката на морталитет кај Ромите чија појава е покарактеристична кај ромската популација
3. Спречување на дискриминацијата врз Ромите во пристапот до здравствените услуги

Исход / Излезни резултати / Активности	Индикатори	Одговорни институции	Временски рок	Период кога се врши проценката	Буџет		Резултати		
			М – месечно К – квартално П – полугодишно Г – годишно	Проценка на трошоците до 2020, пресметани во однос на таргетираните резултати / резултатите кои се таргетираат	Извори на финансирање	Појдовна основа	2016	2020	
Исход 1: Подобрен пристап за Ромите до интегрирани, квалитетни, превентивни и куративни здравствени услуги	Бројот на Роми кои имаат пристап до здравствените услуги, по општини	Министерство за здравство	2016-2020	Г	42.390.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, Донации/ донаторски средства	Нема информации	Да се зголеми за 25% бројот на нови Роми кои имаат пристап до здравствените услуги, по општини	Да се зголеми за 50% бројот на нови Роми кои имаат пристап до здравствените услуги, по општини
Излезен резултат 1.1:	Зголемен бројот	Министерство за	2016-2020	Г	5. 900.000	Буџет на	Нема	Зголемен	Зголемен

Да се зголеми видот и обемот на здравствените услуги во ромските заедници	и видот на здравствени услуги искористени од ромската популација	здравство, Фонд за здравствено осигурување на Република Македонија, граѓански здруженија / невладини организации			денари	Министерство за здравство, донации/ донаторски средства	информации	бројот и видот на здравствени услуги искористени од ромската популација за 10%	бројот и видот на здравствени услуги искористени од ромската популација за 25%
1.1.1 Зголемување на бројот на корисници на правата од здравственото осигурување преку информирање на ромското население од страна на Ромските информативни центри, ромските здравствени медијатори, Патронажните служби	Број на нови корисници	Министерство за здравство, Фонд за здравствено осигурување на Република Македонија, Министерство за труд и социјална политика, граѓански здруженија / невладини организации	2016-2020	Г	/	/	Нема информации	70% од информираното и упатено ромско население го остварува првото на здравствено осигурување	90% од информираното и упатено ромско население го остварува првото на здравствено осигурување
1.1.2 Развивање на институционалните капацитети на даватели на услуги во здравствените организации а. Развој на специфични упатства и протоколи во врска со менување на негативните наративи при работата со ромската популација б. Едукација и обука за сензитивизирање	Бројот на едуцирани здравствени работници Изготвен еден специфичен	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, , Лекарска комора на Македонија, граѓански здруженија/ невладини организации и донатори	2016-2020	Г	900.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/ донаторски средства	Спроведена обука на 60 даватели на услуги од центрите за јавно здравје	Обука и едукација на дополнителни 50 даватели на основни здравствени услуги во согласност со утврдени упатства и процедури Изготвен еден специфичен прирачник за работа со ромската	Обука и едукација на дополнителни 150 даватели на основните здравствени услуги во согласност со утврдени упатства и процедури Дефинирање на инструментите за работа, практичните

на медицинскиот персонал во однос на пациентите Роми, која ќе се акредитира од лекарска комора, со цел менување на негативните наративи и подобрување на взаемната комуникацијата во најмалку 8 општини со доминантна ромска популација	прирачник за работа со ромската популација							популација до 2016	упатства и протоколи Изготвен извештај за употребата на прирачникот
1.1.3 Вработување на медицински персонал од ромска популација: Среден медицински персонал (медицински сестри и техничари) и Роми кои дипломираше на медицински, стоматолошки и фармацевтски факултет, во јавното здравство, особено во заедниците каде преовладува ромската популација	Број на вработен медицински персонал од ромска популација кој дипломирал на медицина, стоматологија и фармација во јавното здравство, особено во заедниците каде преовладува ромската популација	Министерство за здравство, Министерство за финансии, Единици на локалната самоуправа, Генерален секретаријат на Влада на РМ	2016-2020	Г	Согласно колективните договори за вработување	Буџет на Министерство за здравство	18 медицински сестри 1 вработен доктор специјалист 1 доктор по општа медицина 0 стоматолози 0 фармацевти	Најмалку уште 10 медицински сестри и 5 Роми кои дипломираше на медицина, стоматологија и фармација во споредба со базичната состојба	Вкупно 30 медицински сестри и 15 Роми кои дипломираше на медицина, стоматологија и фармација
1.1.4 Обезбедување на финансиски средства за специјализации од страна на Министерството за здравство, особено на гинеколози и педијатри како	Број на обезбедени специјализации за соодветниот кадар во утврдените општини	Министерство за здравство	2016-2020	Г	Согласно Програмата за специјализации од Министерството за здравство	Буџет на Министерство за здравство	0	Најмалку уште 2 специјализации и во споредба со базичната состојба	Вкупно 7 специјализации

дефицитарен кадар во најмалку пет општини со мнозинско ромско население со посебен фокус на општина Шуто Оризари									
1.1.5 Обезбедување на стимулација за гинеколози за работа во ромски средини	Број на стимулирани гинеколози	Министерство за здравство	2016-2020	Г	Стимулирање со зголемување на капитација за гинеколози што работат во ромски средини	Буџет на Министерство за здравство	0 гинеколози	Најмалку 1 гинеколог	Вкупно 4 гинеколози
1.1.6 Обезбедување на бесплатни стоматолошки куративни услуги за деца до 14 години од семејства корисници на социјална парична помош	Број на деца до 14 години корисници на социјалните програмите	Фонд за здравствено осигурување на Република Македонија, Министерство за здравство, Стоматолошки установи, Министерство за труд и социјална политика, граѓански здруженија/невладини организации	2016-2020	Г	5.000.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	0 деца	Најмалку уште 500 деца во споредба со базичната состојба	Вкупно 1.500 деца
1.1.7 Потпишување на Меморандуми за соработка меѓу Министерство за труд и социјална политика и Министерство за здравство во врска со издавање на потврди за семејства под социјален ризик за потребите од нивно	Потпишан меморандум за соработка	Министерство за здравство, Министерство за труд и социјална политика, Центри за социјална работа	2016-2020	Г	/	/	Нема меморандум	/	Потпишан меморандум

вклучување во одредени програми на Министерството за здравство									
1.1.8 Развивање и усвојување на програма за здравствена заштита на лица родени во Република Македонија, без регулиран статус	Развиена и усвоена програма	Министерство за труд и социјална политика, Министерство за здравство, Министерство за правда, Управа за водење на матична книга на родени, Министерство за внатрешни работи, граѓански здруженија/невладини организации	2016-2020	Г	/	/	Нема развиена програма	Развиена и усвоена програма	/
1.1.9 Развивање и усвојување на програма за третман на деца под 16 години кои употребуваат дроги	Развиена и усвоена програма	Министерство за здравство, граѓански здруженија/невладини организации	2016-2020	Г	/	/	Нема развиена програма	/	Развиена и усвоена програма
Излезен резултат 1.2: Јакнење на стручните капацитети на ромските здравствени медијатори и други стручни лица кои работат со Роми	Број на ромски здравствени медијатори и други стручни лица кои поминале обуки за јакнење на стручните капацитети	Министерство за здравство, граѓански здруженија/невладини организации	2016-2020	Г	36.490.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/донаторски средства	14 ромски здравствени медијатори	Сите 14 ромски здравствени медијатори поминале обуки	Вкупно 30 ромски здравствени медијатори поминале обуки
1.2.1 Организација на обука со цел градење на капацитети како и едукативни обуки за	Број на одржани обуки за ромски здравствени медијатори	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на	2016-2020	Г	3.690.000 денари	Донации/донаторски средства	/	Две одржани обуки за подобрување на вештините	Вкупно 10 одржани обуки за подобрување

ромски здравствени медијатори		Република Македонија, граѓански здруженија/невладини организации						на ромските здравствени медијатори	на вештините на ромските здравствени медијатори
1.2.2 Акредитација на нови ромски здравствени медијатори	Број на акредитирани ромски здравствени медијатори	Министерство за здравство	2016-2020	Г	800.000 денари	Донации/донаторски средства	0	13 нови акредитирани ромски здравствени медијатори	Вкупно 30 акредитирани ромски здравствени медијатори
1.2.3 Развој на мешани мобилни теренски тимови составени од претставник од Ромски информативен центар, адвокат, лекар, социјален работник и ромски здравствен медијатор за превенција и доближување на ромската заедница до примарната здравствена заштита	Број на формирани мешани мобилни тимови	Министерство за труд и социјална политика, Министерство за здравство, Единици на локална самоуправа, Здравствени домови	2016-2020	Г	32.000.000 денари	Донации/донаторски средства	Еден тим формиран во 2015 год во Тетово	Три тима (заедно со Тетово)	Вкупно 10 тима

Исход / Излезни резултати / Активности	Индикатори	Одговорни институции	Временски рок	Период кога се врши проценката	Буџет		Резултати		
			М – месечно К – квартално П – полугодишно Г – годишно	Проценка на трошоците до 2020, пресметани во однос на таргетираните резултати / резултатите кои се таргетираат	Извори на финансирање	Појдовна основа	2018	2020	
Исход 2: Намалени ризици и превенирани болести поврзани со смртност кај деца Роми (0-6 год.)	Стапка на смртноста кај деца Роми (0-6 год.)	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, ЈЗУ Здравствен дом на Скопје - Скопје, граѓански здруженија / невладини организации,	2018-2020	Г	4.970.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/донаторски средства	Смртноста на доенчињата меѓу Ромите е 17,4/1.000(2013) (РМ 10,2/1.000, 2013) Смртност кај децата Роми до 5 год. (14/1.000) (РМ 11,3/1.000, 2013) (Извор:Државен завод за статистика на РМ, 2014)	Намалување на стапката на смртност кај доенчиња Роми за 1,5% во споредба со 2013 година	Намалување на стапката на смртност кај доенчиња Роми за 3% во споредба со 2013 година
Излезен резултат 2.1: Намалување на појавата на заразни и	Процент на деца Роми под 5 год. заболени од	Министерство за здравство, граѓански	2018-2020	Г	2.990.000 денари	Буџет на Министерство за здравство,			

незаразни болести кај деца Роми до 6 год.	заразни и незаразни болести	здруженија/невладини организации				донации/донаторски средства			
	<p>Процент на деца Роми под 5 год. со помала телесна тежина</p> <p>Процент на деца Роми под 5 год. со забавен раст</p> <p>Процент на родители Роми мајки кои ги препознаваат знаците на пневмонија</p> <p>Процент на редовно вакцинирани деца Роми до 6 год. според календарот за имунизација</p>					<p>8% од децата под 5 год. се со помала телесна тежина</p> <p>17% од децата под 5 год. се со забавен раст</p> <p>4% од мајките/старателите ги разбираат двата знака на пневмонија</p> <p>63-100% во зависност од видот на ваксината за деца до 6 год. во 2011 (Извор: УНИЦЕФ, МИЦС, 2011)</p>	<p>6% од деца Роми под 5 години со дијареа</p> <p>15% од деца под 5г. се со забавен раст</p> <p>30% на мајки кои ги разбираат знаците на пневмонија</p> <p>Зголемување на опсегот на имунизација според календарот за 3% во однос на 2011 год.</p>	<p>3% од деца Роми под 5 години со дијареа</p> <p>13% од деца под 5 год. се со забавен раст</p> <p>60% од мајките ги разбираат знаците на пневмонија</p> <p>Зголемување на опсегот на имунизација според календарот за 5% во однос на 2011 год.</p>	
2.1.1 1 Информирање од страна на ромските здравствени медијатори за имунизација на деца Роми	Процент на имунизирани деца Роми до 1 год. со сите потребни вакцини	Министерство за здравство, граѓански здруженија/невладини организации	2018-2020	Г	/	/	63% од сите деца до 1 год. се вакцинирани со сите потребни вакцини (Извор: УНИЦЕФ, МИЦС, 2011)	Зголемување на опсегот на имунизација според календарот за 3%	Зголемување на опсегот на имунизација според календарот за 25%
2.1.2 Реализација на 3 теренски акции годишно за	Број на откриени нередовно	Министерство за здравство, Здравствени	2018-2020	Г	200.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	/	90% од откриените нередовно	100% од откриените нередовно

идентификација на нередовно вакцинирани и невакцинирани деца Роми и нивно вакцинирање преку мобилни тимови за вакцинација (од Здравствени домови и Центри за јавно здравје)	вакцинирани и невакцинирани деца Роми Број на вакцинирани деца преку теренските акции	домови, Центри за јавно здравје, граѓански здруженија/невладини организации						вакцинирани и невакциниран и деца се вакцинирани	вакцинирани и невакциниран и деца се вакцинирани
2.1.3 Спроведување на едукативни работилници за родители/старатели Роми на теми: вакцинација, преносливи и непреносливи болести кај деца од 0 до 6 години	Број на спроведени работилници Број на родители/старатели Роми опфатени со едукативните работилници	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, ЈЗУ Здравствен дом на Скопје - Скопје, Здравствени домови, Центри за јавно здравје, граѓански здруженија/невладини организации	2018-2020	Г	540.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	/	Спроведени најмалку 60 едукативни работилници Едуцирани најмалку 1.200 родители /старатели Роми	Спроведени вкупно 300 едукативни работилници Едуцирани вкупно 6.000 родители /старатели Роми
2.1.4 Адаптација и дистрибуција на едукативен /информативен материјал за вакцинација и детско здравје во ромските средини	Број на дистрибуирани едукативни материјали	Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, ЈЗУ Здравствен дом на Скопје - Скопје, Институт за јавно здравје на Република	2018-2020	Г	750.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	0 адаптирани, испечатени и дистрибуирани едукативни материјали	5.000 испечатени материјали, дистрибуиран и во ромски средини	25.000 испечатени материјали, дистрибуиран и во ромски средини

		Македонија , Здравствени домови, Центри за јавно здравје, граѓански здруженија/ невладини организации							
2.1.5 Подигање на свеста на Ромите за навремени превентивни здравствени и стоматолошки прегледи преку едукативни работилници	Број на Роми кои ги посетиле работилниците за навремени превентивни здравствени и стоматолошки прегледи	Министерство за здравство	2018-2020	Г	1.500.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	0	Најмалку 500 лица	Вкупно 2.000 лица
Излезен резултат 2.2: Подобро планирање на семејството и репродуктивно здравје, особено кај младите жени Ромки, и развиени и имплементирани мерки за заштита на здравјето на жените и децата	Број на Ромки кои добиле услугите за семејно планирање	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, ЈЗУ Здравствен дом на Скопје - Скопје, граѓански здруженија/ невладини организации	2018-2020	Г	1.440.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/ донаторски средства	Услугите за семејно планирање ги добиле 1.000 жени Ромки (Ивор: УНДП, Стратегија за демографија, матрикс на резултати, 2013 – Министерство за здравство и НВО ХЕРА информација за 2 центри за репродуктивно здравје во Шуто Оризари и Водно)	Зголемување на бројот на Ромки кои ги добиле услугите за семејно планирање за 50% во споредба со 2012	Зголемување на бројот на жени Ромки кои ги добиле услугите за семејно планирање за 100% во споредба со 2012
2.2.1 Подготовка и спроведување на едукативни работилници за жени	Број на мажи и жени Роми опфатени со едукативните	Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки	2018-2020	Г	540.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/	/	Спроведени најмалку 30 работилници	Спроведени вкупно 60 едукативни работилници

и мажи Роми за сексуално и репродуктивно здравје и семејно планирање	работилници	и деца, ЈЗУ Здравствен дом на Скопје - Скопје, Здравствени домови, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Центри за јавно здравје, граѓански здруженија/невладини организации				донаторски средства		Едуцирани најмалку 600 Роми (мажи и жени)	Едуцирани вкупно 1.200 Роми (мажи и жени)
2.2.2 Финансиска стимулација на доктори на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството за вршење на примарна здравствена заштита на подрачјето на општина Шуто Оризари	Број на отворени картони во ординацијата	Министерство за здравство	2016-2020	Г	900.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	/	Најмалку 1.000 отворени картони	Вкупно 3.000 отворени картони
2.2.3 Дисперзија на постоечките Советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје во ромските средини преку соработка помеѓу Центрите за јавно здравје со Единиците на локалната самоуправа	Број на лица кои ќе ги посетат советувалиштата	Центрите за јавно здравје, Единици на локална самоуправа	2018-2020	Г	Согласно Програмата за јавно здравје	Буџет на Министерство за здравство	/	Најмалку 500 млади лица во ромските средини (под 25 години) ги посетуваат десетте диспензирани советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје	Вкупно 1.000 млади лица во ромските средини (под 25 години) ги посетуваат десетте диспензирани советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје
2.2.4 Обезбедување	Број на посетени	Министерство за	2018-2020	Г	/	/	37% од Ромки на	Зголемување	Зголемување

на посети од страна на ромските здравствени медијатори и патронажни сестри на жени Ромки кои 3 пати по ред не се јавиле на добиените поканите вршење на ПАП тест	жени кои не се јавиле на покана за вршење на ПАП тест	здравство, ромски здравствени медијатори, патронажни сестри					возраст од 24 – 60 години (од општините Шуто Оризари, Делчево, Веница и Пехчево) кои имаат избрано матичен гинеколог имаат добиено покана за ПАП тест во периодот 2012 – 2014 година 70% од Ромките кои добиваат покани се јавуваат на преглед во општините Шуто Оризари, Делчево, Веница и Пехчево (Извор: Спроведено истражување на НВО ЕСЕ, КХАМ и ЦДРИМ, 2014 година)	на одсивот на жените Ромки за 3% во општините со поголем процент на ромско население	на одсивот на жените Ромки за 10% во општините со поголем процент на ромско население
2.2.5 Развој на Програма за опфат на жените кои не се здравствено осигурени со бесплатни антенатални прегледи и бесплатно породување и ПАП тест во јавните	Развиена програма	Министерство за здравство	2018-2020	Г	Да се утврди буџет на програмата во текот на нејзиниот развој	Буџет на Министерство за здравство	Нема развиена програма	Инициран развој на програмата	Развиена програма

здравствени установи									
Излезен резултат 2.3: Намалување на морбидитетот и морталитетот од хронични незаразни заболувања и зависности помеѓу ромското население	Стапка на морбидитет и морталитет од хронични незаразни заболувања и зависности помеѓу ромското население	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, граѓански здруженија/невладини организации	2018-2020	Г	540.000 денари	Министерство за здравство, донации/донаторски средства	38,3% од жени Ромки и 28,6% од мажи Роми имаат хронични незаразни заболувања Гастроинтестинални хронични болести 49,2% кај Роми (30,5% други етнички групи во 2013) (Извор: "Здравје на Ромите од родов аспект" НВО ЕСЕ, 2014)) Намалување на појавата на хронични незаразни заболувања за 10% кај двата пола Намалување на појавата на гастроинтестинални болести за 10% во однос на 2013	Намалување на појавата на хронични незаразни заболувања за 20% кај двата пола Намалување на појавата на гастроинтестинални болести за 20% во однос на 2013
2.3.1 Подготовка и спроведување на едукативни работилници за ромското население за превенција од хронични незаразни заболувања	Број на спроведени работилници Број на Роми опфатени со едукативните работилници	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Центри за јавно здравје, граѓански здруженија/невладини организации	2018-2020	Г	540.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	/	Спроведени најмалку 30 работилници Едуцирани најмалку 600 Роми	Спроведени вкупно 60 работилници Едуцирани вкупно 1.200 Роми
2.3.2 Спроведување на теренски активности за превентивни прегледи во ромски населби, според Програмата за здравје за сите	Број на Роми опфатени со превентивни прегледи	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Здравствени домови	2018-2020	Г	Согласно Програмата за здравје за сите	Буџет на Министерство за здравство	/	Најмалку 3.600 Роми над 25 годишна возраст опфатени со превентивните прегледи	Вкупно 6.000 Роми над 25 годишна возраст опфатени со превентивните прегледи

Исход / Излезни резултати / Активности	Индикатори	Надлежни институции	Временски рок	Период кога се врши проценката	Буџет		Резултати		
			М – месечно К – квартално П – полугодишно Г – годишно	Проценка на трошоците до 2020, пресметани во однос на таргетираните резултати / резултатите кои се таргетираат	Извори на финансирање	Појдовна основа	2016	2020	
Исход 3: Намалување на случаи на прекршени здравствени и социјални права врз Ромите при користење на здравствени услуги	Број на идентификувани случаи на дискриминација врз Ромите при користење на здравствени услуги	Министерство за здравство, Комисија за заштита од дискриминација, граѓански здруженија/ невладини организации, Народен правобранител, Комисија за заштита на правата на пациентите	2016-2020	Г	600.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/ донаторски средства	Во периодот од 2012 – 2013 евидентирани 5 случаи (Комисија за заштита од дискриминација)	Намалување на бројот на случаи на дискриминација поврзани со пристапот на Ромите до здравствените услуги за 50%	Намалување на бројот на случаи на дискриминација поврзани со пристапот на Ромите до здравствените услуги за 80%
Излезен резултат 3.1: Промовирање на можностите за пријавување на повреда на правата на пациентите при користење на здравствените услуги	Број на изработени и дистрибуирани промотивни материјали	Министерство за здравство, Министерство за труд и социјална политика, Комисија за заштита од дискриминација, Институт за јавно здравје на	2016-2020	Г	600.000 денари	Буџет на Министерство за здравство	/	Најмалку 5.000 испечатени материјали	Вкупно 20.000 испечатени материјали

		Република Македонија, граѓански здруженија/ невладини организации							
3.1.1 Изработка и дистрибуција на промотивен материјал (флаер и постер) со информации за пристапот до институции кои нудат заштита на правата на пациентите	Број на подготвени и дистрибуирани материјали	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија, Народен правобранител	2016-2020	Г	600.000 денари	Буџет на Министерство за здравство, донации/ донаторски средства	Нема промотивни материјали во моментов	Најмалку 5.000 флаери и 1.000 постери	Вкупно 20.000 флаери и 4.000 постери